

tem nasledovani: „Okouzlení putujícím kazatelem“ (Johannes Nützel), „Ženy hledající Ježíše“ (Hildegard Gollinger) a „Podobenství v nauce náboženství“ (Hans Otto Zimmermann).

Sborník přináší velmi dobrý přehled rozličných směrů současného bádání o historickém Ježíši, k čemuž lze vřele doporučit. Katolická orientace autorů je patrná jak z některých konzervativních názorů, tak z obezřetnosti, s jakou určitá témata prezentují. Snahou je formulovat nejpravděpodobnější stanovisko, striktní stanovisko prakticky nezazní. Určitým nedostatkem publikace může být, že nepřináší samostatná pojednání týkající se problematiky Ježíšových „titulů“ (Mesiáš, Syn člověka, Syn Boží, Pán a další).

Tamas Ficzer

HERMENEUTIKA NA ROZ/SCESTÍ?

Daniel Slivka, Hermeneutický zmysel posvätných spisov kresťanstva, Prešov: Prešovská univerzita, 2010.

Biblická hermeneutika je nesporně zásadnou a důležitou disciplínou v rámci biblických věd a vyžaduje neustálou odbornou reflexiu. Preto slovenský a český čitateľ, ktorý sa zaujíma o túto oblasť, privíta každý nový príspevok k titulom, ktoré už má k dispozícii.¹ S pozitívnym očakávaním tak pristupuje i k nedávno vydanaj monografii o hermeneutickom

zmysle posvätných kresťanských spisov, ktorú napísal slovenský biblista Daniel Slivka. V nasledujúcich odstavcoch budeme sledovať, či a ako táto kniha naplní jeho očakávania.

Čitateľ, ktorý publikáciu vezme do rúk, môže sa pozastaviť hneď nad spojením „hermeneutický zmysel“ v jej názve – v singulári je dosť nezvyčajný, atypický a snáď nedáva ani moc zmysel, ak si uvedomíme, že biblická hermeneutika sa teoreticky zaoberá zisťovaním, poznávaním a používaním biblických zmyslov, ktoré sa v biblii nachádzajú.² Nikde v celej publikácii sa nedozvieme, čo si pod tým autor predstavuje, zvlášť ak častejšie používa spojenie v pluráli „hermeneutické zmysly“, ktoré už je zrozumiteľnejšie.

Už pri čítaní „Úvodu“ čitateľ začína tušiť, že ak bude chcieť knihu dočítať, tak ho nečaká ľahká cesta. Stretáva sa tu totiž s vágnymi formuláciami, ktoré miestami nedávajú zmysel a z vecného hľadiska sú nepresné: „Rozumieť textu znamená ho vysvetliť po jeho odbornej stránke ako text staroveký a zároveň použiť všetky prostriedky, aby bol pochopený, t. z. prijatý srdcom.“ (s. 5) Čo si máme (alebo môžeme) myslieť o celi publikácie, ktorým je „predstaviť biblickú hermeneutiku a hermeneutické zmysly v ich metodologickom, historickom, ako aj v praktickom interpretačnom procese a ich použitie na príklade starovekého textu Biblie s konkrétnymi krokmi interpretácie posvätných textov Písma v kontexte katolíckej tradície.“?

¹ Napr. LIGUŠ, J., *Biblická hermeneutika*, Banská Bystrica: Trian, 2002; Pokorný, P., *Hermeneutika jako teorie porozumění. Od základních otázek jazyka k výkladu Bible*, Praha: Vyšehrad, 2005; OEMING, M., *Úvod do biblické hermeneutiky*, Praha: Vyšehrad, 2001; COL, R., *Biblická hermeneutika: pravidla k správnému výkladu bible*, Olomouc, 1938.

² POZŘ HERIBAN, J., *Průručný lexikón biblických vied*, Rím: SÚCM, 1992, s. 256 (ďalej už len PLBV) – ktorého autor veľmi rád a často cituje.

(s. 6) Autor tiež na jednej strane tvrdí, že podobná publikácia na Slovensku neexistuje, na druhej strane používa a cituje napr. dielo J. Líguša *Biblická hermeneutika*.³ Autorov spôsob myslenia, jeho prácu s literatúrou a jeho štylistickú úroveň je najlepšie predstaviť na niekoľkých konkrétnych príkladoch.

V prvej kapitole s názvom „Hermeneutický zmysel v tradícii cirkvi“ nachádzame ďalšie formulácie, ktoré nedávajú zmysel alebo sú vecne nesprávne. Tak napr.: „V novozákonnom zjavení sa objavuje s novým hermeneutickým prístupom k biblickým textom Starého a Nového zákona.“ (s. 12) Nevieme, kto/čo sa objavuje v novozákonnom zjavení s novým hermeneutickým prístupom k textom Nového zákona. Alebo: „Kedže prví kresťania pochádzajú zo židovstva, je jasné, že používajú vtedajšie metódy výkladu hebrejskej Biblie s aplikáciou na Nový zákon.“ (s. 13) Veľmi zvláštne tvrdenie, ak vezmeme do úvahy, že v dobe, o ktorej autor píše, Nový zákon ako taký ešte neexistoval.

Autorov štýl spojený s kolmením a formulovaním vecných nezmyslov, tiež jeho bezmyšlienkovité preberanie a uvádzanie citácií a ich kombinovanie privádza čitateľa dosť často do veľkých rozpakov. Napr. Pavlov typ exegézy charakterizuje ako „midraš pešer v štýle rabína [sic! J. P.] Hillela a jeho regúl. Pri-

bližuje dva texty Písma a porovnáva ich. Jeden text vysvetľuje druhým. Používa sa to i dnes. Ťažšie texty sa vysvetľujú ľahšími, pričom ako základ sa vychádza z ťažších biblických textov.“ (s. 13) Pešer⁴ je výklad typický pre kumránsku komunitu a s týmto pravidlom r. Hillela nemá vo svojej charakteristike nič spoločné.⁵ Ako má čitateľ stráviť skutočnosť, že v časti „1.2 Stredovek“ autor zahrnuje i 16. storočie a reformáciu – Luthera, Kalvina, Zwingliho, ktorí mali byť uvedení v časti „1.3 Novovek“? K tomuto sa už skutočne nedá nič povedať, neexistuje pre to žiadne ospravedlnenie.

V druhej kapitole („Biblická hermeneutika“)⁶ v časti o pojme, definícii a rozdelení BH uvádza, že „nasledujú rôzne definície biblickej hermeneutiky“ (s. 31), avšak zo šestnástich položiek v deviatich definíciách nenájdeme, len stručnú charakteristiku niektorých diel, ktoré vyšli v češtine alebo slovenčine. Opäť hovorí o absencii ucelenej publikácie k hermeneutike v Česku⁷ a na Slovensku, k čomu v pozn. 94 na s. 37 dodáva: „Táto publikácia chce práve naplniť cieľ metodologicky a historicky poukázať na interpretáciu s dôrazom na históriu interpretácie Písma.“ Nezrozumiteľnejšie to už snáď ani nešlo napísať.⁸

Veľkou záhadou zostáva, prečo v časti „2.3 Heuristika“ na s. 48–52 preložil heslo „Bibelerklärung“ z Haagovho

³ Pozri pozn. 1.

⁴ Na s. 10 má tvar pešar.

⁵ Stačí pozrieť do knihy DOHMEN, Ch. – STEMBERGER, G., *Hermeneutika židovské Bible a Starého zákona*, Praha: Vyšehrad, 2007, ktorú má autor uvedenú v bibliografii.

⁶ Ďalej už len BH.

⁷ Evidentne pritom zabúda prinajmenšom na publikácie Cola a Pokorného, ktoré má uvedené v bibliografii.

⁸ Na s. 41–42 znovu doslovne opakuje definíciu BH z PLBV, ktorú už uviedol na s. 33. K podobnému javu pozri nižšie.

⁹ *Bibel-Lexikon*, ed. Haag, H., Einsiedeln: Benziger-Verlag, 1968.

Bibel-Lexikon-u (stl. 212–213)⁹ bez toho, aby to označil ako priamu citáciu,¹⁰ a uviedol ho na s. 48 slovami: „**Kritéria heuristiky** sa môžu usporiadať do nasledujúcich kategórií:“ (Tučne J. P.) Termín „die formgeschichtliche Analyse“ prekladá ako „formovo-dejinná analýza“, hoci na s. 129 uvádza definíciu z PLBV, kde je preklad „história foriem“ – ani sa nesnaží o zjednotenie terminológie, čo je ďalším z prejavov autorovho bezmyslienkovitého kompilovania. Autor evidentne nemeckému textu nerozumie: stačí porovnať napr. text pri *sensus litteralis*: „Ten môže byť skutočne písomný, keď sú slová používané vo zvykovom, navyknutom rečovom spôsobe alebo v neskutočnom, metaforickom, keď jedno slovo je prenesené z dôvodu podobnosti od jeho skutočného nositeľa na nejaký druhý predmet. Tento prenos môže nastať tiež s tým súvisiacim výkladom a v rozličných spôsoboch tak, že vychádzajú najavo nasledujúce hlavné vlastnosti metaforického spôsobu reči.“ (s. 50–51) – „Diese kann der eigentliche (buchstäbliche) Sinn sein, wenn die Worte wie im gewöhnlichen Sprachgebrauch verwendet sind, oder der uneigentliche (metaphorische), wenn ein Wort auf Grund einer Ähnlichkeit von seinem eigentlichen Träger auf einen anderen Gegenstand übertragen wird. Diese Übertragung kann auch mit zusammenhängenden Darlegungen und in verschiedener Weise geschehen, so daß sich die folgenden Hauptarten der metaphorischen Redeweise ergeben:“ (213) Alebo pri duchovnom zmysle: „Tak, ako sa

celý Starý zákon prikláňa k jeho zavŕšeniu, v Novom zákone prináleží tiež určitým starozákonným udalostiam predobrazotvorný charakter.“ (s. 52) – „So wie der ganze Alte Bund auf seine Vollendung im Neuen Bund tendiert, kommt auch bestimmten at.lichen Geschehnissen der Charakter der Vorherbildlichkeit zu.“ (214) A takto by sme mohli pokračovať ďalej.

Až istá obľudnosť autorovho spôsobu citovania, ktorý exemplárne vypovedá o jeho spôsobe práce, sa nachádza na s. 52: „V závere je vhodná a veľmi užitočná zásada W. Eggera, ktorý hovorí, že: *Preto musí výklad udržať kontakt so súčasníkmi vykladateľa, z čoho pre Eggera plynie ďalšia metodická zásada: ...*“ Pod čiarou v poznámke 129 je najskôr uvedená Eggerova monografia a z nej strany 204–209, pritom však je jasné, že citáciu prevzal z diela D. Kalaty, ktorého cituje na druhom mieste, a nie z Eggerovej monografie.

Tretia kapitola („Biblický zmysel“) podľa názoru recenzenta jednoznačne a na celej čiare diskvalifikuje Slivkovu publikáciu. V tejto ústrednej a najrozsiahlejšej kapitole autor **na všetkých miestach**, kde dáva odkaz na dielo P. S. Williamsona,¹¹ prekladá z neho (opäť) bez použitia úvodzoviek, **celá kapitola je** v podstate **prepísaná** (a poskladaná rôzne) z Williamsonovej štúdie! Tiež sa tu ukazuje, že ani (odborná) angličtina nie je autorovi blízkym jazykom. Tak napr.: „Tieto vysvetlenia vykresľujú, že dokument znovu nepredefinuje literárny zmysel ako význam textu,

¹⁰ Pod čiarou naň síce odkazuje, ale v hlavnom texte sa nejedná o priamu citáciu; tú totiž Slivka obvykle uvádza kurzívou a v úvodzovkách.

¹¹ WILLIAMSON, P. S., *Catholic Principles for Interpreting Scripture. A Study of the Pontifical Biblical Commission's The Interpretation of the Bible in the Church*, Roma: Editrice Pontificio Istituto Biblico, 2001.

t. j. význam slov bez akejkoľvek úcty k ľudským autorom, ktorí ich napísali s cieľom niečo vypovedať.“ (s. 62) – „These explanations make clear that the *IBC* does not redefine the literal sense as textual meaning, i.e., the meaning of the words without regard to the human authors who wrote with the intention of communicating something.“ (s. 166)

Keď sa k tomu pridá ešte hrozná štylistika a nesprávne umiestnenie interpunkcie, tak sa pohybuje za hranicou zrozumiteľnosti; napr.: „Významné sú dva druhy literárnosti. Prvý termín ‚literárny zmysel‘ niekedy označuje zmysel samotných slov bez interpretácie, ktorých metafory autora zamestnávajú. [...] Druhý druh literárnosti, ktorý dokument zavrhuje, je ten, ktorý všetko kladie do minulého času ako históriu, pričom rozprávanie môže byť výsledkom naratívnej fantázie autora, čo bolo kedysi považované za prejav fundamentalizmu.“ (s. 63)¹² – „First, the term, ‚literal sense‘, has sometimes designated the meaning of the words themselves without interpretation of metaphors employed by the author (...). [...] The second kind of literalism which the *IBC* rejects is that which takes everything in the past tense as history, and was earlier mentioned as characteristic of fundamentalism (I. F. e).“ (s. 168)¹³

Ďalšia vec, ktorá zaráža: na s. 64 opäť prepisuje z Williamsona (s. 168–169), u ktorého je na konci piatej časti odkaz na poznámku pod čiarou, ktorej text (od slov „podľa A. Vanhoya...“), ale Slivka dáva do hlavného textu v plynulej návaznosti. Hneď za touto spod čiary odpí-

sanou poznámkou plynulo pokračuje citáciou z dokumentu VBC,¹⁴ ktorým ale u Williamsona začína nová (šiesta) časť dvanásťtej kapitoly (s názvom „*Dynamic Aspect*“), a odpisuje ďalej z tejto kapitoly. Na s. 66, kde začína nový odstavec, Slivka preskočil celú siedmu časť z Williamsona, ktorá sa venuje dejinám literárneho zmyslu, a slovami „Prístup dokumentu Interpretácia Biblie v Cirkvi k otázke literárneho zmyslu poukazuje, že ho uvoľňuje...“ začína zasa (s nepochopením) prepisovať z ôsmej časti Williamsona (s názvom „*The Future of the Literal Sense*“); stačí uviesť úvodné slová: „The *IBC*’s approach to the literal sense frees it from ...“ (s. 183). V celej tretej kapitole Slivkovej monografie nachádzame takýto spôsob práce, ktorá vypovedá o istej neznanosti jazyka a o nepochopení veci. Niekedy sa jedná o evidentne vecné nezmysly, kedy autor zrejme ani nevie, čo píše. Tak napr.: „Schopnosť pochopiť duchovný zmysel Písma je čisto postavený na kresťanskej viere a historických faktoch smrti a zmŕtvychvstania Ježiša vo význame odhalenia tejto skutočnosti.“ (s. 71) – „First, comprehension of the spiritual sense of Scripture is clearly founded on Christian faith in the *historical fact* of the *death and resurrection of Jesus* and in the meaning revelation ascribes to that event.“ (s. 191) Alebo: „Takto dochádza k odhaleniu apoštolskej Cirkvi ako starozákonného proctva o inštitúcii. Rovnako dochádza k odhaleniu obety v období Paschy, ktorá nachádza svoje naplnenie v Ježišovi.“ (s. 72) – „Thus, the apostolic Church’s discovery of how both Old Tes-

¹² Prepísané aj s preklepmi, J. P.

¹³ Slivka nesprávne uvádza s. 166.

¹⁴ Takto to má i na s. 68, kde má len jeden odkaz na Williamsona, s. 190, pričom v úvodzovkách má len citácie (v hroznom preklade) z dokumentu DAS.

tament prophecies and institutions (such as the Passover and Day of Atonement sacrifices) found their fulfillment in Jesus.“ (s. 192)

Na s. 74 prepisuje text z Williamsona a spolu s ním cituje Jána Pavla II., ktorého citáť je v origináli (u Williamsona) jasne oddelený, zatiaľ čo u Slivku ako citáť uvedený nie je, a dokonca zaň do textu vkladá vetu, ktorá je v origináli poznámkou pod čiarou; opäť bez rozlíšenia. Je skutočne veľmi unavujúce vypisovať všetky príklady autorovej práce s Williamsonovou monografiou, jeho komolenia, nepochopenia, nezmyslov.¹⁵

V štvrtej kapitole („Nebiblické zmysly“) na s. 94–96 autor nezmyselne uvádza päť citácií definícií prispôsobeného zmyslu (Col, Heriban,¹⁶ Krovina, Tyrol, Kaľata). V uvedenej podobe to už môže hraničiť so stratou profesnej súdnosti.

V piatej kapitole („Biblický zmysel v praktickej interpretácii“) k podobnosti u márnratnom synovi¹⁷ hovorí: „V predstavenom podobenstve je dominantná téma Božieho kráľovstva.“ (s. 106) Recenzent márne v celej 15. kapitole Lk hľadal opakovanne aspoň jeden výskyt slova „kráľovstvo“. Tiež sa nedozvieme, aký je vlastne literárny

(slovný) zmysel tohto podobenstva, autor ho totiž len prerozpráva. Pre recenzenta zostáva takisto záhadou, čo si má predstaviť pod „preneseným biblickým zmyslom“ na základe nasledujúcej charakteristiky: „Ten má miesto až vtedy, keď všetky výrazy zostali, teda neuplatnili sa v prvom a základnom význame. Tieto výrazy sú v prispôbenom kontexte. Významy majú prenesený zmysel, ale môžu mať tiež zmysel slovný. Je jasné, že ak sa vychádza z kontextu, poukazuje sa na to, že autor nemal tento zámer a nevychádzalo to z jeho myšlienky.“ (s. 107)

Treba povedať, že od s. 111 po s. 117 opäť ide podľa Williamsona podobným spôsobom, ako tomu bolo v tretej kapitole. V istom zmysle to tu však privádza k „dokonalosti“: Opäť „odcituje“ (a opäť bez úvodzoviek a nesprávne, pretože bez porozumenia originálu) Williamsona: „Podľa J. A. Fitzmyera je výraz „priamo“ zahrnutý v definícii, aby rozlišoval, čo autor(i) textu hovorili z citácie slov neskorších autorov alebo ako interpretovaný v sensus plenior, alebo v kánonickej interpretácii.“ (s. 117) – „According to Fitzmyer, the word ‚directly‘ is included in the definition to distinguish what the author(s) of the text

¹⁵ Pozri tiež napr. pri *sensus plenior*: „Vzťahuje sa na chápanie Biblie v jej dvojnásobnej celistvosti, založenej na báze duše teológie.“ (s. 91) – „It relates to the understanding of the Bible in its twofold unity, the basis of the ‚soul of theology‘.“ (s. 211) // „Najväčší problém v rozlišovaní duchovného zmyslu je determinácia, ak neskorší význam je akýmsi ‚votrelcom‘ v literárnom zmysle, alebo ak je s ním zhodný a snáď otvára dynamickú dimenziu obsiahnutú v literárnom zmysle.“ – „The greatest difficulty in discerning the spiritual sense will be the determination of whether a subsequent meaning is ‚alien‘ to the literal sense, or whether it is consistent with it, perhaps due to some open or ‚dynamic‘ dimension present in the literal sense.“ (s. 215, u Slivku nesprávne uvedené strany 210–212).

¹⁶ Heribana cituje dokonca dvakrát, na s. 94 (heslo „akomodácia“) a 95 (heslo „prispôbosený zmysel“, pričom tu uvádza tú istú stranu ako u „akomodácie“, čo je samozrejme nesprávne)! Na s. 100 (odst. 1) opäť cituje z Heribanovho hesla „prispôbosený zmysel“, teraz však pre zmenu nepoužil ani kurzívu ani úvodzovky, ale aspoň už uviedol správnu pagináciu.

¹⁷ Ktoré mimochodom vypísal cez dve strany.

said from a quotation of the words by later scriptural author or as interpreted in a *sensus plenior* or canonical interpretation.“ (s. 164)¹⁸ Zostáva záhadou, prečo v kapitole o *sensus plenior* vzal odstavec, ktorý je u Williamsona v kapitole o literárnom zmysle. Tiež Fitzmyerov článok, resp. stranu 135 z tohto článku uvádza vo svojej bibliografii ako samostatnú položku, ktorú prevzal z Williamsona. Je evidentné, že Fitzmyerov článok v rukách ani nemal a ešte jeho názov odpísal nesprávne, pretože Williamson pod čiarou použil len skrátený názov „Literal and Spiritual Senses“, jeho plný názov podľa Williamsonovej bibliografie je „Problems of the Literal and Spiritual Senses of Scripture“ (pozri s. 358). Je to podvod na čitateľovi.

Ďalšiu vec, ktorá svedčí o tom, že autor písal bez rozmyslu, čitateľ nachádza na s. 125–126, kde hovorí: „Mýtus totiž nehovorí o ničom inom, než o tom, čo sa reálne stalo [sic! J. P.], o tom, čo sa plne preukázalo a text, ktorý o tom prináša posolstvo, vyžaduje pôvodnú exegézu tejto skutočnosti.“ Do poznámky pod čiarou dal odkaz na M. Eliadeho, ktorý sa musí v hrobe obracať.

V Zozname použitej literatúry nájdeme nie málo položiek, ktoré autor predtým v publikácii nikde nepoužil (napr. Dubovský, Franzen, Hechtová, Kumor, Levie, Limbeck, Porsch, Schürmann, Slodička, Simonetti, Stemberger a ďalší). Neakceptovateľný je tiež taký spôsob uvádzania literatúrnych položiek, ako sme videli napr. vyššie v prípade Fitzmyera. Slivka odcituje

nejakého (zahraničného) autora (napr. Egger, Lubac, Ricoeur, Palmer a iní) z diela napr. slovenského autora, pričom je evidentné, že oných zahraničných autorov nepoužil, ale predsa ich uvádza ako samostatnú literatúrnu položku v zozname použitej literatúry. Napr. v ňom samostatne uvádza štvorzväzkové dielo o stredovekej exegéze od H. de Lubaca, pritom na neho odkazuje len v pozn. 55 na s. 23 s odkazom, že ho cituje z diela poľského autora Filipiak.¹⁹ V takýchto a podobných spôsoboch uvádzania literatúry (a skutočne ich nie je málo!) sa jedná o podvod na čitateľovi, pretože použitá literatúra nie je použitá literatúra. Okrem toho autor nie je schopný ani odpísať bez chyby názvy diel v češtine. Tak napr. má byť *Židovský národ a jeho Svätá Písma v kresťanské Biblii* (Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladateľstvá, 2004);²⁰ *Kresťanská vzdelanosť – De doctrina christiana* (Praha: Vyšehrad, 2004);²¹ Limbeck, M., *Evangelium sv. Matouše*, resp. *Marka* (Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladateľstvá, 1996, resp. 1997).²² Z prof. J. Nechutovej urobil Nechutovú, z Ricoeura v dvoch citovaných (ale nepoužitých dielach) Ricoeura, z Liguša Linguša atď.

Autor veľmi často uvádza rozsiahle priame citácie (celostránkové nie sú výnimkou, por. napr. s. 8, 28n, 42, 47n, 78n atď.), čo je mimoriadne zarážajúce. Parafrazovanie totiž okrem iného svedčí o tom, že autor tomu, čo píše, rozumie a je schopný to vyjadriť vlastnými slovami. Autor sa zmysluplnému parafrázovaniu v celej monografii úspešne vy-

¹⁸ Slivka tu nesprávne odkazuje na s. 206.

¹⁹ Ďalšími príkladmi sú napr. vyššie uvedení Fitzmyer, Egger.

²⁰ Nie *Židovský národ a jeho Svätá Písma v kresťanské Biblii*.

²¹ Nie *Kresťanská vzdelanosť – De doctrina* (sic!) *christiana*.

²² Nie *Evangelium...*, v prípade Mt nesprávne uvedený rok vydania (1997).

hýba. Kládie vedľa seba texty z rôznych titulov (či už priame citácie alebo preklady z cudzojazyčných diel), pričom sa ani nesnaží o nejakú plynulú, logickú návaznosť pri kompilovaní, o plynulý prechod napr. medzi svojím(?) textom a priamou citáciou.²³ Spôsob kompilovania a uvádzania siahodlhých priamych citácií by v takejto podobe bol (snáď) akceptovateľný v seminárnej práci študenta v základnom teologickom kurze, nie u skúseného bádateľa.

„Predstavená publikácia ukazuje na prínos hermeneutiky v oblasti výkladu a interpretácie Svätého písma na nové metódy a prístupy.“ (s. 146) Táto veta zo „Záveru“ po prečítaní Slivkovej monografie v súvislosti s tým, čo tu bolo o nej povedané, už ani nebudí úsmev. Vyššie uvedené (zďaleka nie všetky!) nedostatky Slivkovej monografie poukazujú na **veľkú nedbalosť autora** v podstate vo všetkých aspektoch. Nekonceptnosť, neucelenosť, nízka štylistická úroveň (až na hranici zrozumiteľnosti), množstvo chýb, vecné nezmysly a pod. – toto všetko v plnej miere diskvalifikuje recenzovanú publikáciu. Je to evidentný **kompilát s výraznými a nie nepočítanými plagiátorskými rysmi**, v takejto podobe nedôstojný akademického pracovníka, ktorý sa honosí tromi vyššími akademickými titulmi. Nejde len o jednotlivé chyby, nezrovnalosti, tých nie je zbavená sebelepšia monografia. Ide o prístup, o spôsob spracovania témy, o spôsob akademickej práce. Kniha by mohla byť vnímaná ako jeden veľký podvod, nie je tým, za čo sa vydáva.²⁴ Ako je možné, že sa vôbec dostala na verej-

nosť? Čítali ju „školitelia“, o ktorých autor hovorí v úvode (na s. 7), resp. recenzenti, ktorých mená sú v knihe uvedené? Chcelo by sa povedať, že nie, pretože inak by ju nemohli odporučiť k publikovaniu. Ak sa i tak pod ňu podpísali *bona fide*, na základe istej kolegiality (ktorá je do istej miery pochopiteľná), tak aspoň majú poučenie, že je síce pekné dôverovať, ale niekedy je dobré i preverovať. Tiež ak publikovanie Slivkovej monografie sprevádzali školitelia-recenzenti, tak je na mieste otázka, či sa pôvodne nejednalo o istý druh kvalifikačnej práce. To by sme ale museli s poľutovaním konštatovať, že na mnohých teologických fakultách by v takejto podobe neprešla ani ako diplomová práca. Dúfajme, že vzhľadom na autora sa jedná o výnimku a nie o habituálny spôsob jeho vedeckej práce. V každom prípade túto Slivkovu prácu o hermeneutike jednoznačne nemôžeme odporučiť k čítaniu.

Július Pavelčík

O POVAZE BIBLICKÉ KRIKTY

John Barton, The Nature of Biblical Criticism, Louisville: Westminster John Knox Press, 2007, 206 stran.

Apologetickou monografiou *Povaha biblické kritiky* Barton reaguje na vlivný trend, ktorý odsouvá biblickou kritiku na vedľajší kolej. Námitky proti biblické kritice se ozývajú jednak z rad teológů osvobození, jednak ze strany stoupců kanonického přístupu. Ti první prohlašují biblickou kritiku za produkt

²³ Pozri vyššie o citovaní Eggera; alebo citovanie hesiel z PLBV napr. na s. 15nn, 41, 43, 46, atď.

²⁴ Pozri napr. vyššie k spôsobu práce s cudzojazyčnou literatúrou, s uvádzaním bibliografických údajov a pod.